

КОНФЕРЕНЦІЇ, СЕМІНАРИ

Підсумки республіканської науково-практичної конференції «Питання забезпечення радіаційної безпеки персоналу та пацієнтів при проведенні рентгенологічних досліджень»

25–26 травня 2011 р., згідно з Наказом МОЗ України № 151-АДМ від 18.05.2011 р., на базі ДУ «Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва НАМН України» (Харків) відбулася науково-практична конференція «Питання забезпечення радіаційної безпеки персоналу та пацієнтів при проведенні рентгенологічних досліджень».

У роботі конференції взяли участь 126 фахівців у галузі радіаційного захисту і радіаційної безпеки в медичних установах з 24 областей України, Автономної республіки Крим, Києва і Севастополя, зокрема: головні фахівці МОЗ України; представники регіональних інспекцій Держатомрегулювання України; Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика; спеціалісти обласних, міських СЕС — завідувачі радіологічних відділень, лікарі з радіаційної гігієни; інженери-дозиметристи, фахівці рентгенорадіологічних відділень обласних лікарень; керівники та представники фірм і підприємств з виробництва, постачання, ремонту та сертифікації медичного рентгенівського обладнання та засобів захисту — ТОВ НПП «Доза» (Росія), МПТВП «ОНІКО» (Київ), ТОВ «Canberra Packard в Україні» (Київ), НВП «Спаринг-Віст Центр» (Львів), ТОВ НВП «ТЕТРА» (м. Жовті Води); ТОВ «Укррентгенпром», ЗРО «Квант», ДП «РАД-МІР», ННЦ «Інститут метрології», ТОВ «Точні системи-Ltd» (Харків).

На конференції було заслухано 23 доповіді та презентації з питань радіаційного захисту в рентгенівській діагностиці, організації контролю якості рентгенодіагностичного обладнання, сертифікації рентгенівського обладнання і засобів захисту від рентгенівського випромінювання, контролю доз опромінення персоналу і пацієнтів при проведенні рентгенологічних досліджень.

Було організовано «круглий стіл» з обговорення пропозицій до нової редакції ДержСанПіН «Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуа-

тації рентгенівських кабінетів і проведення рентгенологічних процедур». У дискусії щодо необхідності внесення змін до чинних Державних санітарних правил і норм з конкретними пропозиціями взяли участь 5 фахівців.

Учасники конференції констатували деяке підвищення організаційно-методичної активності у галузі радіаційної безпеки персоналу і пацієнтів рентгенодіагностичних кабінетів, пов'язане з уведенням у дію Державних санітарних правил і норм «Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації рентгенівських кабінетів і проведення рентгенологічних процедур» (2007), роботи ДУ «Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва НАМН України» з вивчення дозових навантажень пацієнтів при проведенні найпоширеніших рентгенологічних досліджень з метою встановлення національних рекомендованих рівнів у рентгенодіагностиці.

Проте слід зазначити, що в Україні понад 70% рентгенодіагностичного обладнання залишається фізично і морально застарілим, а заміна старих рентгенівських установок на сучасне обладнання з цифровим зображенням відбувається дуже повільно. За цих обставин одним із шляхів розв'язання проблеми є не заборона використання застарілого рентгенівського обладнання, а проведення регулярного контролю фізико-технічних параметрів апаратів, визначення доз опромінення пацієнтів, встановлення діагностичних рекомендованих рівнів, згідно з вимогами НРБУ-97, для використання їх як інструменту оптимізації медичного діагностичного опромінення та зниження доз, що зазнають пацієнти.

На конференції порушили питання про неогрунтоване скорочення штатів обласних рентгенорадіологічних відділень або повне закриття останніх, відсутність централізованої координації роботи рентгенорадіологічних служб областей, як і методичної бази для організації контро-

лю радіаційного захисту в рентгенкабінетах та контролю якості рентгенологічних досліджень, недостатнє оснащення обласних рентгенорадіологічних служб сучасними приладами дозиметричного контролю, відсутність організації планової підготовки та перепідготовки технічних фахівців у галузі радіаційного захисту для рентгенорадіологічних служб тощо.

Учасники конференції відзначали, що в Україні дуже не вистачає установ, які можуть проводити контроль фізико-технічних параметрів рентгенівського обладнання, хоча їх кількість має бути не менш однієї на область. Привернуто увагу до необхідності посилення технічного контролю рентгенодіагностичного обладнання в лікувально-профілактичних закладах.

У виступах було порушено проблему щодо контролю фізико-технічних параметрів рентгенапаратів, на яких проводиться рентгеноскопія без підсилювачів рентгенівського зображення, та плівкових флюорографів, при використанні яких дозове навантаження на пацієнтів і персонал є достатньо великим. При цьому рішення про заміну або модернізацію застарілого рентгенівського обладнання необхідно приймати за результатами проведених технічних обстежень. Нові рентгенапарати слід ретельно перевіряти на відповідність технічним характеристикам. Рекомендувалося обладнувати їх дозиметрами опромінювання пацієнтів, як це прийнято робити в країнах Європи.

Учасники конференції констатували, що в Україні, на жаль, практично відсутня нормативно-правова база для визначення доз, отриманих пацієнтами, а Наказ МОЗ № 295 від 18.07.01 «Про створення системи контролю та обліку індивідуальних доз опромінення населення при рентгенорадіологічних процедурах» давно застарів і не відповідає вимогам часу.

Було зазначено, що в лікувально-профілактичних закладах нерідко відсутні інженерні кадри з технічного обслуговування рентгенівського обладнання, як це передбачено Наказом МОЗ № 340 від 28.11.97 «Про удосконалення організації служби променевої діагностики та променевої терапії», у зв'язку з чим профілактичне технічне обслуговування рентгенообладнання перебуває на низькому рівні. До того ж якість підготовки інженерних кадрів узагалі не відповідає вимогам сьогодення.

Зважаючи на вищевикладене, конференцією були ухвалені такі рішення:

Звернутися в Міністерство охорони здоров'я України з проханням:

переглянути Наказ МОЗ України № 340 від 28.11.97 «Про удосконалення організації служби променевої діагностики та променевої терапії»;

ініціювати розробку нового Положення про рентгенорадіологічну службу, в якому визначити підпорядкованість служби безпосередньо одному із заступників начальника обласного (міського) управління охорони здоров'я;

організувати збір пропозицій від фахівців у галузі радіаційного захисту і радіаційної безпеки для внесення змін до ДержСанПіН «Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації рентгенівських кабінетів і проведення рентгенологічних процедур» та доручити ІМР підготувати нову редакцію такого документу;

визначити головну наукову організацію з питань радіаційної безпеки в медичних установах, розробити положення про неї;

затвердити у встановленому порядку нову редакцію ДСанПіН «Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації рентгенівських кабінетів і проведення рентгенологічних процедур»;

доручити провідним фахівцям у галузі рентгенодіагностики розробку стандартів основних рентгенологічних досліджень з урахуванням високої якості зображення при оптимальних режимах роботи рентгенапаратів;

поширити досвід роботи служби радіаційної безпеки Донецького обласного територіально-медичного товариства зі створення бази даних медичних рентгенівських кабінетів;

регулярно (1 раз на 3 роки) організовувати конференції фахівців Держсанепіднагляду та рентгенорадіологічної служби з питань забезпечення радіаційного захисту й радіаційної безпеки персоналу і пацієнтів у рентгенодіагностиці.

Звернутися в Держатомрегулювання України з вимогами:

переглянути перелік медичного рентгенівського обладнання, яке відповідає критеріям звільнення ДІВ від ліцензування та подати його до Кабінету Міністрів для затвердження;

розробити систему контролю якості технічного стану рентгенапаратів та критеріїв для прий-

---

няття рішення про заборону його експлуатації, поступову заміну або модернізацію;

сприяти створенню в кожній області сервісних центрів з технічного обслуговування рентгєнівського обладнання вітчизняного та закордонного виробництва.

Рекомендувати ДУ «Інститут медичної радіології ім. С.П.Григор'єва НАМН України»:

переробити ДержСанПіН «Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації рентгєнівських кабінетів і проведення рентгєнологічних процедур» з урахуванням нових рекомендацій МКРЗ;

розробити національні рекомендовані рівні для найбільш поширених рентгєнологічних досліджень та подати їх на затвердження в МОЗ України;

розробити методику розрахунку доз опромінення пацієнтів з використанням параметра радіаційного виходу;

розробити методику перевірки свинцевого еквіваленту засобів захисту.

*Л.Л. Стадник, канд. біол. наук,
зав. Центральної лабораторії радіаційної
гігієни медичного персоналу і пацієнтів*